HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ КОНСТИТУЦИЯСИ: ДЕМОКРАТИК ДАВЛАТ, ҚОНУН УСТУВОРЛИГИ ВА ИНСОН ҲУҚУҚЛАРИНИНГ КОНСТИТУЦИЯВИЙ-ҲУҚУҚИЙ АСОСЛАРИ

Жиззах вилоят маъмурий суди судьяси
Х.Эшмуродов
Жиззах туманлараро маъмурий суди судьяси:
М.Юлдошев
Жиззах туманлараро маъмурий суди судьяси:
А.Аминов
doi:https://doi.org/10.5281/zenodo.24509079

Аннотация: Ушбу мақолада Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг давлат ва жамият ҳаётидаги сиёсий-ҳуқуқий аҳамияти, конституциявий тузумнинг асосий принциплари, инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг кафолатлари, давлат ҳокимиятини ташкил этиш механизмлари ҳамда қонун устуворлигини таъминлашдаги ўрни илмий-ҳуқуқий жиҳатдан таҳлил қилинади. Шунингдек, 2023 йил 30 апрель куни умумхалқ референдуми асосида қабул қилинган янги таҳрирдаги Конституциянинг мазмун-моҳияти, унинг демократик давлатчиликни ривожлантириш, ижтимоий адолатни қарор топтириш ва инсон қадрини юксалтиришдаги аҳамияти ёритилади.

Кириш

Конституция ҳар қандай мустақил давлатнинг ҳуқуқий пойдевори, сиёсий-ижтимоий тараққиётининг асосий йўналишларини белгилаб берувчи олий юридик кучга эга норматив-ҳуқуқий ҳужжат ҳисобланади. У давлат ҳокимиятининг ташкил этилиши, уни амалга ошириш шакллари, жамият ва давлат ўртасидаги муносабатлар, фуқароларнинг ҳуқуқий мақоми ҳамда инсон ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг асосий механизмларини белгилайди.

Конституциянинг моҳияти фақат давлат органлари фаолиятини тартибга солиш билан чекланмайди. У, энг аввало, инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни ва қадр-қимматини олий қадрият сифатида эътироф этувчи ҳуқуқий тизимнинг асосини ташкил этади.

Ўзбекистон Республикасида конституциявий тараққиёт мустақил давлатчиликни мустаҳкамлаш, демократик институтларни ривожлантириш, фуқаролик жамиятини шакллантириш ва инсон ҳуқуқларини таъминлаш билан узвий боғлиқдир. Айниқса, 2023 йилда Конституциянинг янги таҳрирда қабул қилиниши мамлакатнинг давлат-ҳуқуқий ривожланишида муҳим босқич бўлди.

Мазкур мақоланинг мақсади Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг назарий ва амалий аҳамиятини, унинг ҳуқуқий давлат ва кучли фуқаролик жамиятини барпо этишдаги ўрнини илмий нуқтаи назардан очиб беришдан иборат.

1. Конституциянинг ҳуқуқий табиати ва давлат тизимидаги ўрни.

Конституциявий ҳуқуқ назариясида Конституция давлатнинг Асосий қонуни сифатида алоҳида юридик хусусиятларга эга. Унинг асосий белгилари қуйидагилардан иборат:

Олий юридик кучга эгалиги — барча қонунлар ва бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар Конституцияга мувофиқ бўлиши шарт.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Бевосита амал қилиши — Конституция нормалари ҳуқуқни қўллаш амалиётида тўғридан-тўғри қўлланилиши мумкин.

Муассислик хусусияти — давлат ҳокимияти органлари тизими, уларнинг ваколатлари ва ўзаро муносабатларини белгилайди.

Барқарорлик хусусияти — конституциявий нормаларни ўзгартириш махсус, мураккаблаштирилган ҳуқуқий тартиб асосида амалга оширилади.

Тизим яратувчилик хусусияти — миллий ҳуқуқ тизимининг шаклланиши ва ривожланиши учун асос бўлиб хизмат қилади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 1-моддасида мамлакат суверен, демократик, ҳуқуқий, ижтимоий ва дунёвий давлат эканлиги белгиланган. Мазкур конституциявий қоида давлатнинг ҳуқуқий ва сиёсий табиатини ифодалайди.

Ушбу бешта хусусиятнинг Конституцияда биргаликда мустаҳкамланиши давлат бошқарувининг фақат маъмурий самарадорликка эмас, балки инсон ҳуқуқлари, ижтимоий адолат ва ҳуқуқий кафолатларга ҳам таяниши лозимлигини англатади.

Конституциянинг 2-моддасида давлат халқ иродасини ифода этиши ва унинг манфаатларига хизмат қилиши, давлат органлари ҳамда мансабдор шахслар жамият ва фуқаролар олдида масъул эканлиги мустаҳкамланган.

Бу норма замонавий конституционализмнинг муҳим ғояси — давлат ҳокимиятининг халқ манфаатларига хизмат қилиши принципини ифодалайди. Демак, давлат ҳокимияти мустақил мақсад эмас, балки инсон ва жамият фаровонлигини таъминлаш воситасидир.

2. Конституцияда инсон ҳуқуқ ва эркинликларининг устуворлиги.

Замонавий конституциявий ҳуқуқнинг асосий концепцияларидан бири инсон ҳуқуқларининг давлат ҳокимиятидан устунлигини эътироф этишдир.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг иккинчи бўлими инсон ва фуқаронинг асосий ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда бурчларига бағишланган. Ушбу бўлимда шахсий, сиёсий, иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқларнинг конституциявий асослари белгиланган.

Конституциянинг 19-моддасига мувофиқ, Ўзбекистон Республикасида инсон ҳуқуқ ва эркинликлари халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган нормаларига ва Конституцияга биноан эътироф этилади ҳамда кафолатланади. Инсон ҳуқуқ ва эркинликлари ҳар кимга туғилганидан бошлаб тегишлидир.

Ушбу норманинг назарий-ҳуқуқий аҳамияти шундаки, инсон ҳуқуқларининг манбаи давлатнинг хоҳиш-иродаси эмас, балки инсоннинг ажралмас ҳуқуқий мақоми ҳисобланади.

Конституциянинг 20-моддасида инсоннинг ҳуқуқ ва эркинликлари бевосита амал қилиши, улар қонунлар, давлат органлари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари фаолиятининг мазмун-моҳиятини белгилаши мустаҳкамланган.

Мазкур моддада яна бир муҳим ҳуқуқий кафолат белгиланган: инсон билан давлат органлари ўртасидаги муносабатларда қонунчиликда юзага келадиган барча зиддият ва ноаниқликлар инсон фойдасига талқин этилиши лозим.

Бу қоида ҳуқуқ назариясида инсон манфаатларининг устуворлиги ва ҳуқуқий аниқлик принципларининг муҳим ифодаси ҳисобланади.

Инсон ҳуқуқларини конституциявий ҳимоя қилишнинг асосий йўналишлари:

Шахсий ҳуқуқлар — яшаш ҳуқуқи, шахсий эркинлик ва дахлсизлик, шахсий ҳаёт сирини сақлаш, турар жой дахлсизлиги.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Сиёсий ҳуқуқлар — давлат ва жамият ишларини бошқаришда иштирок этиш, сайлаш ва сайланиш, фикрлаш, сўз ва эътиқод эркинлиги.
Иқтисодий ҳуқуқлар — мулкдор бўлиш, меҳнат қилиш, тадбиркорлик фаолияти билан шуғулланиш.
Ижтимоий ҳуқуқлар — ижтимоий таъминот, соғлиқни сақлаш, уй-жой ва таълим олиш ҳуқуқлари.
Экологик ҳуқуқлар — қулай атроф-муҳитга эга бўлиш ва унинг ҳолати ҳақида ишончли ахборот олиш ҳуқуқи.
Мазкур ҳуқуқларнинг Конституция даражасида мустаҳкамланиши уларни оддий қонунчилик сиёсати доирасидан чиқариб, давлатнинг конституциявий мажбуриятлари даражасига кўтаради. Шу билан бирга, ҳуқуқларнинг амалда таъминланиши фақат уларнинг норматив жиҳатдан эълон қилиниши билан чекланмайди. Бунинг учун самарали суд ҳимояси, мустақил ҳуқуқни муҳофаза қилувчи институтлар, ҳуқуқий ёрдам ва давлат органлари устидан жамоатчилик назорати зарур.

3. Ўзбекистоннинг ҳуқуқий давлат сифатида ривожланишининг конституциявий асослари.

Ҳуқуқий давлат концепцияси давлат ҳокимиятининг ҳуқуқ билан чекланганлиги, қонуннинг устуворлиги, инсон ҳуқуқларининг кафолатланганлиги ва суд ҳокимиятининг мустақиллигига асосланади.
Ҳуқуқий давлатда ҳеч бир давлат органи, мансабдор шахс ёки фуқаро қонундан устун бўлиши мумкин эмас.
Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 15-моддасида Конституция ва қонунларнинг устунлиги сўзсиз тан олиниши, Конституция мамлакат ҳудудида олий юридик кучга эга эканлиги ва тўғридан-тўғри амал қилиши белгиланган.

Ушбу принципнинг амалий аҳамияти қуйидагиларда намоён бўлади:

давлат органлари ўз ваколатларини фақат қонун доирасида амалга оширади;

мансабдор шахсларнинг қарор ва ҳаракатлари қонунийлик талабларига мувофиқ бўлиши шарт;

норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар Конституцияга зид бўлиши мумкин эмас;

фуқаролар бузилган ҳуқуқларини суд орқали ҳимоя қилиш имкониятига эга;

давлат ҳокимияти фаолияти устидан ҳуқуқий назорат механизмлари амал қилади.

Конституциянинг 16-моддасида Конституция нормалари ва принципларига зид келадиган қонунлар ҳамда бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар қабул қилиниши мумкин эмаслиги белгиланган.
Илмий нуқтаи назардан, ушбу қоидалар ҳуқуқий иерархияни таъминлаш билан бирга, бутун ҳуқуқ тизимининг ички мутаносиблиги ва барқарорлигини таъминлашга хизмат қилади.
Бироқ ҳуқуқий давлатни шакллантиришда қонунларнинг мавжудлиги етарли эмас. Энг муҳим масала — қонунларнинг бир хил, адолатли ва самарали қўлланилишидир.
Шу сабабли қонун устуворлигини таъминлашда судларнинг мустақиллиги, адвокатура институтининг самарадорлиги, давлат органларининг ҳисобдорлиги ва коррупцияга қарши курашиш муҳим аҳамият касб этади.

4. Ҳокимиятлар бўлиниши принципи ва давлат бошқарувининг конституциявий механизми.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Демократик ҳуқуқий давлатнинг муҳим шартларидан бири давлат ҳокимиятининг қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлинишидир.
Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 11-моддасига мувофиқ, давлат ҳокимиятининг тизими қонун чиқарувчи, ижро этувчи ва суд ҳокимиятига бўлиниш принципига асосланади.
Мазкур принципнинг асосий мақсади давлат ҳокимиятининг бир қўлда тўпланиб қолишига йўл қўймаслик, ҳокимият тармоқлари ўртасида ўзаро мувозанат ва назоратни таъминлашдан иборат.

Давлат ҳокимияти тизимида:

Қонун чиқарувчи ҳокимият — Олий Мажлис орқали қонунлар қабул қилади, парламент назоратини амалга оширади.

Ижро этувчи ҳокимият — Вазирлар Маҳкамаси ва бошқа тегишли ижро органлари орқали қонунлар ижросини таъминлайди, давлат сиёсатини амалга оширади.

Суд ҳокимияти — одил судловни амалга оширади, бузилган ҳуқуқ ва эркинликларни ҳимоя қилади, низоларни қонун асосида ҳал этади.

Ҳокимиятлар бўлиниши принципи уларнинг мутлақ ажратилишини эмас, балки мустақил ваколатлар асосида фаолият юритиши ва ўзаро ҳамкорлигини англатади.
Бу ерда конституциявий мувозанат ва тийиб туриш механизмлари муҳим ўрин тутади. Ушбу механизмлар давлат органларининг ваколатларини чегаралаш, уларнинг қарорлари устидан назоратни амалга ошириш ва ҳокимиятнинг суиистеъмол қилинишининг олдини олишга хизмат қилади.
Шунингдек, Конституциявий суд институти Конституция нормаларининг устуворлигини таъминлашда муҳим конституциявий-ҳуқуқий восита ҳисобланади.

5. Конституцияда ижтимоий давлат концепциясининг мустаҳкамланиши.

Янги таҳрирдаги Конституциянинг муҳим хусусиятларидан бири Ўзбекистоннинг ижтимоий давлат сифатида конституциявий мақомининг белгиланганлигидир.
Ижтимоий давлат концепцияси давлатнинг фақат жамоат тартиби ва хавфсизлигини таъминлаш билан чекланмасдан, аҳолининг муносиб турмуш даражасига эришиши учун зарур ижтимоий-иқтисодий шарт-шароитларни яратишини ҳам назарда тутади.

Ижтимоий давлатнинг асосий вазифалари қуйидагилардан иборат:

аҳолининг ижтимоий ҳимояга муҳтож қатламларини қўллаб-қувватлаш;

таълим ва тиббий хизматлардан фойдаланиш имкониятларини таъминлаш;

бандлик ва муносиб меҳнат шароитларини ривожлантириш;

камбағалликни қисқартириш;

хотин-қизлар, болалар, кексалар ва ногиронлиги бўлган шахсларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш;

ижтимоий тенглик ва адолат тамойилларини ривожлантириш.

Бу борада Конституцияда меҳнат қилиш, ижтимоий таъминот, уй-жой, соғлиқни сақлаш ва таълим олиш ҳуқуқларига алоҳида эътибор қаратилган.
Илмий-ҳуқуқий нуқтаи назардан, ижтимоий давлатнинг асосий хусусияти шундаки, у инсоннинг фақат формал эркинлигини эмас, балки ушбу эркинликдан реал фойдаланиши учун зарур шарт-шароитларни ҳам таъминлаши керак.
Масалан, таълим олиш ҳуқуқининг конституциявий кафолатланиши таълим муассасаларининг мавжудлиги билан чекланмаслиги, балки таълим сифати, тенг имкониятлар ва ижтимоий адолатни ҳам қамраб олиши лозим.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Демак, ижтимоий давлат принципи давлатнинг инсон олдидаги ижтимоий масъулиятини конституциявий даражада белгилаб беради.

6. Дунёвий давлат ва фуқаролик жамиятининг конституциявий асослари.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясида мамлакатнинг дунёвий давлат эканлиги алоҳида конституциявий принцип сифатида мустаҳкамланган.

Дунёвий давлат деганда давлат ҳокимияти ва диний ташкилотларнинг ўзаро муносабатлари қонун билан тартибга солинган, давлат бошқаруви муайян диний таълимотларга эмас, Конституция ва қонунларга асосланадиган давлат тушунилади.

Дунёвийлик принципи виждон ва эътиқод эркинлигини таъминлаш, барча фуқароларнинг диний қарашларидан қатъи назар қонун олдида тенглигини кафолатлашга хизмат қилади.

Бу принцип динни инкор этиш ёки диний қадриятларни жамият ҳаётидан ажратишни англатмайди. Аксинча, у турли диний эътиқод ва дунёқараш вакилларининг тинч-тотув яшаши учун ҳуқуқий асос яратади.

Конституцияда сиёсий институтлар, мафкуралар ва фикрлар хилма-хиллиги эътироф этилган. Ҳеч қайси мафкура давлат мафкураси сифатида ўрнатилиши мумкин эмас.

Фуқаролик жамияти институтлари, жумладан, сиёсий партиялар, жамоат бирлашмалари, нодавлат нотижорат ташкилотлари, оммавий ахборот воситалари ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари демократик жамиятнинг муҳим таркибий қисмларидир.

Ушбу институтлар жамият ва давлат ўртасидаги муносабатларнинг мувозанатини таъминлаш, фуқароларнинг манфаатларини ифода этиш, жамоатчилик назоратини амалга ошириш ва ижтимоий фаолликни оширишда муҳим аҳамиятга эга.

Шу нуқтаи назардан, Конституция фуқаролик жамиятининг ҳуқуқий кафолатларини белгилаб берувчи асосий манба ҳисобланади.

7. Конституциянинг халқаро ҳуқуқ билан ўзаро муносабати.

Замонавий конституциявий ҳуқуқ миллий ҳуқуқ тизимининг халқаро ҳуқуқ билан узвий алоқадорлигини эътироф этади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясида инсон ҳуқуқлари ва эркинликларини таъминлашда халқаро ҳуқуқнинг умумэътироф этилган нормаларига таяниш принципи белгиланган.

Бу борада қуйидаги халқаро ҳужжатлар муҳим аҳамият касб этади:

Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси (1948 йил);

Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт (1966 йил);

Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт (1966 йил);

Хотин-қизларни камситишнинг барча шаклларига барҳам бериш тўғрисидаги конвенция (1979 йил);

Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция (1989 йил);

Ногиронлар ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция (2006 йил).

Мазкур халқаро ҳужжатлар инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг умумий стандартларини белгилайди.

Ўзбекистон миллий қонунчилигини халқаро ҳуқуқ нормалари билан уйғунлаштириш орқали инсон ҳуқуқлари ҳимоясининг институционал ва ҳуқуқий механизмларини такомиллаштириб бормоқда.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Шу билан бирга, миллий ҳуқуқни қўллаш амалиётида халқаро шартномалар нормаларидан фойдаланиш, халқаро ҳуқуқий мажбуриятларнинг бажарилишини таъминлаш ва миллий суд амалиётини ривожлантириш муҳим вазифалардан ҳисобланади.

8. Конституция нормаларини амалиётга татбиқ этишнинг долзарб масалалари.

Конституциянинг ижтимоий-сиёсий ва ҳуқуқий аҳамияти унинг матнида белгиланган нормалар билангина эмас, балки уларнинг амалда қандай рўёбга чиқарилиши билан ҳам белгиланади.

Шу маънода, янги таҳрирдаги Конституцияни ҳаётга татбиқ этиш қуйидаги устувор йўналишларни қамраб олиши лозим.

Биринчидан, конституциявий ҳуқуқий онг ва маданиятни юксалтириш.

Фуқароларнинг ўз ҳуқуқ ва эркинликларини билиши, улардан қонуний фойдаланиши ва ўз бурчларини англаши ҳуқуқий давлатнинг муҳим шартидир.

Иккинчидан, давлат органлари фаолиятида конституциявий қонунийликни таъминлаш.

Ҳар бир давлат органи ва мансабдор шахс ўз ваколатларини амалга оширишда Конституция талабларига қатъий риоя қилиши зарур.

Учинчидан, суд ҳимояси механизмларини такомиллаштириш.

Фуқароларнинг ҳуқуқлари бузилганда уларни самарали тиклаш, суд қарорларининг холислиги ва ижросини таъминлаш ҳуқуқий давлатнинг асосий кўрсаткичларидан биридир.

Тўртинчидан, жамоатчилик назоратини кучайтириш.

Давлат органлари фаолиятининг очиқлиги, ҳисобдорлиги ва шаффофлиги фуқаролик жамиятининг ривожланишига хизмат қилади.

Бешинчидан, конституциявий нормаларни таълим ва ҳуқуқни қўллаш амалиётига кенг жорий этиш.

Конституция қоидаларини таълим муассасаларида ўргатиш, давлат хизматчилари ва ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимларининг конституциявий билимларини ошириш муҳим аҳамиятга эга.

Шу ўринда алоҳида таъкидлаш керакки, Конституциянинг самарадорлиги унинг нормаларини ҳаётга татбиқ этиш механизмларининг ишлаши билан ўлчанади. Агар конституциявий кафолатлар амалиётда ўз ифодасини топмаса, уларнинг ижтимоий аҳамияти ҳам чекланиб қолади.

9. Конституциянинг илмий-назарий ва амалий аҳамияти.

Конституцияни илмий-ҳуқуқий жиҳатдан таҳлил қилиш унинг бир нечта фундаментал функцияларини ажратиб кўрсатиш имконини беради.

Конституция функцияси	**Мазмун-моҳияти**
Таъсис этувчилик	Давлат тузуми ва ҳокимият тизимини белгилайди
Ҳуқуқий	Миллий ҳуқуқ тизимининг асосини ташкил этади
Сиёсий	Демократик бошқарув ва халқ ҳокимиятчилигини мустаҳкамлайди

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Ижтимоий	Инсоннинг ижтимоий-иқтисодий ҳуқуқларини кафолатлайди
Инсонпарварлик	Инсон қадри ва ҳуқуқларини олий қадрият сифатида эътироф этади
Интеграцион	Жамиятда умумий ҳуқуқий қадриятлар ва бирдамликни шакллантиради

Ушбу функциялар ўзаро боғлиқ бўлиб, Конституциянинг ягона ҳуқуқий-сиёсий тизим сифатида амал қилишини таъминлайди.

Илмий жиҳатдан қараганда, Конституциянинг энг муҳим хусусияти — давлат ҳокимиятини ҳуқуқий чегаралар билан белгилаши ва инсонни давлат фаолиятининг марказига қўйишидир.

Бу эса давлат ва фуқаро ўртасидаги муносабатларнинг моҳиятини ўзгартиради: фуқаро давлат бошқарувининг оддий объекти эмас, балки конституциявий ҳуқуқлар ва эркинликлар соҳиби, давлат эса уларни ҳурмат қилиш, ҳимоя қилиш ва таъминлаш мажбуриятига эга субъект сифатида намоён бўлади.

Хулоса ва таклифлар:

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси мамлакатнинг мустақил давлат сифатидаги ҳуқуқий мақомини, демократик тараққиёт йўналишларини, давлат ҳокимиятининг ташкил этилишини ва инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг асосий кафолатларини белгилаб берувчи олий юридик кучга эга ҳужжатдир.

2023 йил 30 апрелда умумхалқ референдуми асосида қабул қилинган янги таҳрирдаги Конституция мамлакат конституциявий ривожланишининг муҳим босқичини ифодалайди. Унда инсон қадри, ҳуқуқ ва эркинликлари, ижтимоий давлат, ҳуқуқий давлат, дунёвийлик, қонун устуворлиги ва халқ ҳокимиятчилиги каби фундаментал принциплар янада кенг мустаҳкамланган.

Тадқиқот натижалари асосида қуйидаги илмий-амалий хулоса ва таклифларни илгари суриш мумкин:

1. Конституция нормаларининг бевосита амал қилишини таъминлаш мақсадида давлат органлари ва судлар фаолиятида конституциявий қоидаларни тўғридан-тўғри қўллаш амалиётини ривожлантириш зарур.

2. Инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилиш механизмларини такомиллаштириш, давлат органлари қарорлари ва мансабдор шахсларнинг хатти-ҳаракатлари устидан самарали суд назоратини кучайтириш лозим.

3. Давлат хизматчиларининг конституциявий-ҳуқуқий билимларини мунтазам ошириш, уларнинг касбий фаолиятида инсон ҳуқуқлари ва қонун устуворлиги принципларига риоя этилишини таъминлаш керак.

4. Конституциявий ҳуқуқий таълимни мактабгача таълим, умумий ўрта, профессионал ва олий таълим тизимида босқичма-босқич ривожлантириш мақсадга мувофиқ.

5. Конституция нормаларининг ижтимоий муносабатларга таъсирини мунтазам илмий таҳлил қилиш, ҳуқуқни қўллаш амалиётида юзага келаётган муаммоларни аниқлаш ва уларнинг ечимлари бўйича илмий таклифлар ишлаб чиқиш лозим.

6. Фуқаролик жамияти институтлари ва оммавий ахборот воситаларининг конституциявий қонунийликни таъминлашдаги иштирокини кенгайтириш зарур.

HSR (LONDON),
HOUGHTON STREET REVIEW JOURNAL
ISSN: 2058-5519|Impact factor-15.9
http://houghtonstreetreview.com/index.php/hsr

Умуман олганда, Конституциянинг ҳақиқий қудрати унинг моддалари ва нормаларининг кўплигида эмас, балки ҳар бир инсоннинг ҳаётида, ҳуқуқий ҳимоясида, ижтимоий фаровонлигида ва давлат органлари фаолиятида қай даражада амал қилаётганида намоён бўлади.

Фойдаланилган адабиётлар ва норматив-ҳуқуқий манбалар:

1. Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси. Янги таҳрир. 2023 йил 30 апрель. — Лех.уз — Конституциянинг расмий матни .
2. Ўзбекистон Республикасининг «Ўзбекистон Республикаси Конституцияси тўғрисида»ги ЎРҚ-837-сон Конституциявий Қонуни, 2023 йил 1 май.
3. Инсон ҳуқуқлари умумжаҳон декларацияси. 1948 йил 10 декабрь.
4. Фуқаролик ва сиёсий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт. 1966 йил 16 декабрь.
5. Иқтисодий, ижтимоий ва маданий ҳуқуқлар тўғрисидаги халқаро пакт. 1966 йил 16 декабрь.
6. Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенция. 1989 йил 20 ноябрь.
7. Конституциявий ҳуқуқ. Дарслик. — Тошкент.
8. Одилқориев Х.Т. Давлат ва ҳуқуқ назарияси. — Тошкент.
9. Саидов А.Х. Инсон ҳуқуқлари бўйича халқаро ҳуқуқ. — Тошкент.
10. Конституциявий ҳуқуқ назарияси ва конституционализм масалаларига бағишланган илмий тадқиқотлар.